

ЗАСНОВНИКОВІ НАУКОВОЇ ШКОЛИ З МЕМБРАНОЛОГІЇ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В.К. РИБАЛЬЧЕНКУ – 75!

П'ятого вересня 2016 року виповнилось 75 років всесвітньовідомому талановитому вченому, заслуженому діячеві науки і техніки України, головному науковому співробітникові Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктору біологічних наук професорові Рибальченку Володимирі Корнійовичу.

Щиро вітаємо Володимира Корнійовича і бажаємо йому здоров'я, активного довголіття, творчої наснаги, завжди бути у доброму гуморі, що саме й притаманне такій неординарній і багатогранній особистості.

Дитинство і юність Володимира Корнійовича пройшли у Шевченковому краї, багатому на людей, відданих своїй Батьківщині. У повоєнні роки, закінчивши на відмінно Кайтанівську семирічну школу та Звенигородський сільськогосподарський технікум, він у 1961 році вступив до Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка на біологічний факультет. Завдяки сумлінному навчанню у 1964 році був переведений з кафедри біохімії і біофізики Київського університету на кафедру біофізики Московського державного уні-

верситету імені М.В.Ломоносова для продовження навчання. По закінченню університету В.К.Рибальченко перший в Україні одержав диплом біофізика і з 1966 року по теперішній час працює на біологічному факультеті (тепер ННЦ «Інститут біології») Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Уже в ранні студентські роки Володимир Корнійович омріяв нелегкий шлях науковця. Його першими наставниками наукових праць були академіки В.А. Беліцер і П.Г. Богач (Київ), С.Є. Северін і О.С. Спірін (Москва). Творча співпраця з ними ознаменувалася високими досягненнями в біології. Найвагомий науковий внесок В.К.Рибальченко зробив у розвиток мембранології, зокрема це фундаментальні дослідження щодо АТФ-азних і транспортних властивостей клітинних мембран гладких м'язів тонкого кишечника, регуляції Са-насосу плазматичних мембран (ПМ) гладком'язових клітин кальмодуліном і окситоцином. Запропонував вважати маркерним ферментом ПМ гладеньких м'язів окситоцин-чутливу, Mg-залежну, Са-активовану АТФазу, розробив спосіб імплантації фрагментів ПМ у штучні ліпідні бішари (БЛМ) з реконструйованою калієвою і кальцієвою провідністю. Ним встановлена електрогенність і зворотність натрій-кальцієвого обміну. Вперше показана поверхнева активність блокатора Са-насоса окситоцину, утворення гормоном потенціал-залежних іонних каналів як у БЛМ, так і у функціонально активному комплексі «ПМ-БЛМ». Запропонована гіпотеза зв'язування окситоцину з ПМ: молекула гормону, взаємодіючи з ліпідами ПМ, набуває єдиної фізіологічно активної конформації. Йому і його науковій школі з мембранології належать відкриття безрецепторної хімічної міжклітинної сигналізації і створення сучасної трьохвимірної моделі молекулярної організації клітинних мембран, які визнані світовим науковим товариством.

НАШІ ВІТАННЯ

До кола наукових інтересів В.К.Рибальченка, крім мембранології і фізико-хімічної біології, входять дослідження біологічної активності і токсичної дії хімічних речовин, зокрема регуляторів росту рослин, харчових добавок, механізмів їхнього токсичного впливу на організм, а також доклінічні дослідження фармакологічних засобів – низькомолекулярних сполук таргетної дії як протизапальних та протипухлинних речовин нового покоління для лікування хворих на запальні захворювання кишечника та колоректальний рак, що сприяє розвитку принципово нового напрямку в хіміотерапії онкозахворювань.

Свої наукові пошуки і здобутки В.К.Рибальченко виклав і опублікував у понад 650 наукових працях, в тому числі у 4 підручниках, 4 монографіях. Він одержав 12 патентів і авторських свідоцтв на винаходи. 16 навчальних посібників, автором яких є Володимир Корнійович, рекомендовані Міністерством освіти і науки України для студентів вищих і середніх навчальних закладів. Окремі навчальні посібники («Биохимическая кинетика», «Структура и функции мембран», «Физиология и биохимия пищеварения животных и человека») використовуються у навчальних процесах університетів країн СНД. Наукові роботи В.К. Рибальченка широко цитуються як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, що свідчить про сучасність і значимість його наукових досягнень.

В.К. Рибальченко постійно приділяє велику увагу підготовці та атестації науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. Під його науковим керівництвом підготовлено і успішно захищено 26 кандидатських і 5 докторських дисертацій. Він вперше в Україні створив і тривалий час очолював спецраду з захисту докторських дисертацій з цитології. Нині ювіляр є членом кількох спецрад, бере участь в організації роботи республіканських і міжнародних наукових симпозіумів, конференцій і з'їздів біофізичного, біохімічного, токсикологічного і фізіологічного товариств України. Протягом багатьох років він є членом редколегій 5 наукових часописів і головним редактором фахового наукового збірника «Проблеми екологічної та медичної генетики і клінічної імунології». Очолює осередок токсикологів університету, який плідно

співпрацює з науковим товариством токсикологів України.

Професор В.К.Рибальченко – один з провідних в Україні і за кордоном вчених-біологів у галузі мембранології і фізико-хімічної біології. Визнанням вагомих результатів наукової і педагогічної діяльності В.К.Рибальченка є членство в International Academy of Cardiovascular Sciences та The New York Academy of Sciences, призначення вченим секретарем, заступником голови і головою експертної ради з біологічних наук (ВАК) МОН України (2000-2013). Він член і заступник голови експертної ради з екології Міністерства екології і природних ресурсів України (2013-2016), засновник наукової школи "Мембранологія".

За плідну працю і високі наукові досягнення В.К. Рибальченко нагороджений трьома медалями і почесним званням «Заслужений діяч науки і техніки України», Почесними грамотами Вченої ради Київського університету, Київського міського голови, ВАК України, знаком «За розбудову освіти», є лауреатом премії імені Тараса Шевченка Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Пройшовши шлях науковця від асистента до професора, він є і завжди буде гордістю університету. Володимир Корнійович є улюбленцем студентства, його лекції з мембранології та фізико-хімічної біології цікаві, насичені новими досягненнями науки, завжди з філософським підґрунтям. Великою повагою користується відомий науковець і серед колег. Вміння обґрунтувати проблему і накреслити шляхи її вирішення, розмаїття наукових ідей, якими він щедро ділиться, привертають до нього увагу як молодих вчених, так і тих, хто вже має великий досвід.

Володимир Корнійович – чесна, порядна і доброзичлива людина з тонким почуттям гумору. Його надзвичайна цілеспрямованість, принциповість, професіоналізм, відданість справі та Батьківщині здобули В.К.Рибальченку заслужений авторитет серед колег, студентів, у науковій спільноті України та світу, а його досягнення як науковця гідно оцінені державою.

*Товариства токсикологів України,
Редакційна колегія журналу
«Сучасні проблеми токсикології, харчової
та хімічної безпеки»*